

U 5/2026 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till 1) rådets beslut om antagande av forskningsprogrammet för Kol- och stålforskningsfonden, om de fleråriga tekniska riktlinjerna för detta program, om de fleråriga ekonomiska riktlinjerna för förvaltning av tillgångar i Kol- och stålforskningsfonden och om upphävande av besluten 2003/77/EG och 2008/376/EG (COM(2025) 760 final), och 2) rådets beslut om fastställande av nödvändiga bestämmelser för genomförandet av protokoll nr 37 om de ekonomiska följderna av att EKSG-fördraget upphör att gälla och om Kol- och stålforskningsfonden, fogat till fördraget om Europeiska unionen och till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (COM(2025) 759 final)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen kommissionens förslag av den 11 december 2025 till till rådets beslut om antagande av forskningsprogrammet för Kol- och stålforskningsfonden, om de fleråriga tekniska riktlinjerna för detta program, om de fleråriga ekonomiska riktlinjerna för förvaltning av tillgångar i Kol- och stålforskningsfondens tillgångar och om upphävande av besluten 2003/77/EG och 2008/376/EG (COM(2025) 760 final), och förslag till rådets beslut om fastställande av nödvändiga bestämmelser för genomförandet av protokoll nr 37 om de ekonomiska följderna av att EKSG-fördraget upphör att gälla och om Kol- och stålforskningsfonden, fogat till fördraget om Europeiska unionen och till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (COM(2025) 759 final) samt en promemoria om förslagen.

Helsingfors 5.2.2026

Näringsminister Sakari Puisto

Ledande sakkunnig Riikka Astala

2.2.2026

KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL 1) RÅDETS BESLUT OM ANTAGANDE AV FORSKNINGSPROGRAMMET FÖR KOL- OCH STÅLFORSKNINGSFONDEN, OM DE FLERÅRIGA TEKNISKA RIKTLINJERNA FÖR DETTA PROGRAM, OM DE FLERÅRIGA EKONOMISKA RIKTLINJERNA FÖR FÖRVALTNING AV TILLGÅNGAR I KOL- OCH STÅLFORSKNINGSFONDENS TILLGÅNGAR OCH OM UPPHÄVANDE AV BESLUTEN 2003/77/EG OCH 2008/376/EG, OCH 2) RÅDETS BESLUT OM FASTSTÄLLANDE AV NÖDVÄNDIGA BESTÄMMELSER FÖR GENOMFÖRANDET AV PROTOKOLL NR 37 OM DE EKONOMISKA FÖLJDerna AV ATT EKSG-FÖRDRAGET UPPHÖR ATT GÄLLA OCH OM KOL- OCH STÅLFORSKNINGSFONDEN, FOGAT TILL FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN OCH TILL FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONENS FUNKTIONSSÄTT (COM(2025) 759 FINAL)

1 Bakgrund

Den 11 december 2025 förelade kommissionen rådet sitt förslag till två rådsbeslut för att genomföra reformen av Kol- och stålforskningsfonden (nedan kallad *fonden*), som inrättades med anledning av att fördraget om upprättande av Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG) hade upphört att gälla, och för att anta ett forskningsprogram för fonden för 2027–2030:

- Förslag till rådets beslut om antagande av forskningsprogrammet för Kol- och stålforskningsfonden, om de fleråriga tekniska riktlinjerna för detta program, om de fleråriga ekonomiska riktlinjerna för förvaltning av tillgångar i Kol- och stålforskningsfondens tillgångar och om upphävande av besluten 2003/77/EG och 2008/376/EG (COM(2025) 760 final), nedan kallat förslaget gällande forskningsprogrammet
- Förslag till rådets beslut om fastställande av nödvändiga bestämmelser för genomförandet av protokoll nr 37 om de ekonomiska följderna av att EKSG-fördraget upphör att gälla och om Kol- och stålforskningsfonden, fogat till fördraget om Europeiska unionen och till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (COM(2025) 759 final), nedan kallat förslaget gällande genomförandet

I samband med förslagen offentliggjordes även en förhandsbedömning av fonden (SWD(2025) 409).

Förslaget gällande forskningsprogrammet slår samman två beslut som ska upphävas, det vill säga de fleråriga tekniska riktlinjerna och riktlinjerna för förvaltning av tillgångar. Denna förenkling i förslaget är förenlig med kommissionens riktlinjer för bättre lagstiftning.

Cypern vill få en ståndpunkt av rådet (konkurrenskraft) den 27 februari 2026.

Kommissionen motiverar förslagspaketet med att det främjar målen för EU:s konkurrenskraftskompass, som offentliggjordes i januari 2025, och målen för given för en ren

industri, som offentliggjordes i februari 2025. Dessutom fastställer europeiska handlingsplanen för stål och metaller från mars 2025 att en övergripande reform av Kol- och stålforskningsfonden är den åtgärd som ska vidtas för att förenkla och påskynda investeringar i stålforskning, inbegripet försvarstillämpningar.

Medan förslagen utarbetades, hölls ett offentligt samråd om det sommaren 2025. Diskussioner om förslagen har förts på mötena för kol- och stålkommittén och den rådgivande gruppen för kol och stål.

2 Förslagets syfte

Enligt kommissionen är syftet med förslagen att möjliggöra investeringar på cirka 800 miljoner euro i kol- och stålforskning och kol- och stålinnovationer snabbare än tidigare.

Kommissionen motiverar sitt förslag till reform av fonden med att den industriella omvälvningen och uppnåendet av klimatmålen i ett svårt geopolitiskt och ekonomiskt läge kräver en snabbare och mer flexibel finansiering av forskning, utveckling och innovation (FoUI) än vad fonden i nuläget möjliggör. Till följd av reformen kan fonden enligt kommissionen ge företag allt bättre möjligheter att investera i ny teknik. Samtidigt kommer harmoniseringen av finansieringsreglerna med andra EU-program, särskilt i förhållande till EU:s ramprogram för forskning och utbildning (Horisont Europa), att förenkla finansieringslandskapet och minska bördan hos sökande.

Det krävs en reform av fonden eftersom bestämmelserna i rådets beslut 2021/1208, enligt vilka en del av tillgångarna får användas för särskilda ansökningsomgångar, löper ut i slutet av 2027.

Målen för forskningsprogrammet fastställs i artikel 3 i förslaget till beslut om programmet och är följande:

- Stödjer utfasningen av fossila bränslen och den rena omställningen inom kol- och stålsektorerna genom att ge stöd till samarbetsforskning, även tillämpningar med dubbla användningsändamål och försvarstillämpningar.
- Förbättrar den europeiska konkurrenskraften i stålproduktionen, stöder unionens klimatmål och säkerställer ett tekniskt och industriellt ledarskap samt en strategisk autonomi.
- Stöder en rättvis, ren och konkurrenskraftig omställning genom att ta itu med miljörelaterade, ekonomiska och sociala utmaningar i områden där kolgruvor ska läggas ner.
- Stöder utnyttjande av forskningsresultat samt kommersialiserings- och skalningspotential.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

Kommissionen föreslår att den nuvarande lagstiftningen om Kol- och stålforskningsfonden ska reformeras genom rådets beslut om genomförande av protokoll nr 37 så att investeringar från fonden kan påskyndas, förenklas och stärkas. Reformen ska hjälpa till att så effektivt som

möjligt tilldela fondens återstående tillgångar till forskning och innovation inom stål- och kolsektorerna, särskilt till projekt som främjar utfasning av fossila bränslen och ren omställning.

Verksamhet som ska finansieras ska bestå av industridrivna samarbetsforskning och av pilot- och demonstrationsprojekt. Forskningsmålen specificeras närmare för kol i artikel 4 och för stål i artikel 5 i förslaget till forskningsprogram.

Kol- och stålforskningsfonden har sin egen rättsliga grund som ligger utanför den fleråriga budgetramen. Efter att fördraget om upprättande av Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG) hade upphört att gälla 2002 inrättade medlemsstaterna, inom ramen för protokoll nr 37 som fogats till EU-fördragen, den nya Kol- och stålforskningsfonden som en fortsättning Europeiska kol- och stålgemenskapens program för kol- och stålforskning och teknisk utveckling. Kol- och stålforskningsfondens verksamhet finansieras genom intäkter som genereras av tillgångarna i EKSG under avveckling, i enlighet med artikel 1.2 i protokoll 37. I syfte att minimera de fluktuationer i tillgången på forskningsmedel som kan bli en följd av utvecklingen på finansmarknaderna har finansieringen av programmet jämnats ut genom en utjämningsmekanism. Fondens återstående tillgångar beräknas uppgå till cirka 800 miljoner euro vid utgången av 2026.

På grund av den låga räntenivån de senaste åren har intäkterna inte räckt till för att täcka den årliga finansieringen på 111 miljoner euro för forskningsprogrammets ansökningar, och ansökningarna 2024 och 2025 har finansierats genom försäljning av innehav. Kommissionen förväntar sig att intäkterna enbart inte heller de närmaste åren är tillräckliga för att möjliggöra ett meningsfullt arbetsprogram. Med anledning av detta och de behov som hänför sig till den europeiska stålsektorns konkurrenskraft föreslår kommissionen att de återstående tillgångarna i fonden tilldelas till forsknings- och innovationsfinansiering till 2030.

Enligt kommissionens förslag ska finansiering tilldelas till ett belopp av 200 miljoner euro per år under 2027–2029 och de återstående tillgångarna ska tilldelas under 2030. Fördelningen av finansieringen mellan kolsektor och stålsektor ska förbli oförändrad jämfört med de tidigare perioderna: 27,8 procent av de totala tillgångarna till kolsektor och 78,2 procent till stålsektor. Om alla anslag inte kunde bindas inom den planerade tidsramen, skulle de oanvända tillgångarna förvaltas av Kol- och stålforskningsfonden. Kommissionen konstaterar att kontinuiteten även kan säkerställas genom att de prioriteringar som fastställs i fondens forskningsprogram beaktas i EU:s andra finansieringsprogram efter 2030.

För det första omfattar de konkreta relevanta ändringarna en höjning av det årliga finansieringstaket från 111 miljoner euro till 200 miljoner euro. För det andra ska taken för EU:s bidrag höjas så att de är lika med Horisont Europa. Då ska bidraget vara högst 70 procent till industriella sökande (50 procent i nuläget) och högst 100 procent till små och medelstora företag, högskolor och forskningsinstitut (70 procent i nuläget). Detta motiveras inte enbart med förenklingen utan även med att stora projekt med nuvarande finansieringsvillkor inte har lockat ett tillräckligt antal deltagare. Fonden ska fortfarande vara industridrivna, och industrins roll och villkoren för deltagande fastställs på ett tydligt sätt i arbetsprogrammen och ansökningsomgångarna. Dessutom införs en gemensam försäkringsmekanism, vars syfte är att minska projektaktörernas risker i situationer där en partner inte kan uppfylla sina skyldigheter.

För det tredje främjar reformen förenklingsmålet. Tvååriga arbetsprogram ska genomföras med mindre detaljerade innehåll och för olika åtgärdsstyper fastställs inga förhandsbestämda budgetkvoter. Förutsägbarheten ska ökas genom tvååriga arbetsprogram så att det båda åren finns två tidsfrister för ansökningar. Dessutom preciseras villkoren för dubbla användningsändamål (artikel 9 i forskningsprogrammet).

Förslaget till beslut om forskningsprogrammet föreslår att kommissionen ges genomförandebefogenheter (artikel 27). Kommissionen antar finansieringen av forskningsprojekt genom genomförandebeslut när forskningsprogrammets beräknade unionsbidrag är minst fem miljoner euro. Genomförandeakterna ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 28.3. I enlighet med kommittéförfarandet biträds kommissionen av kol- och stålkommittén. Förslaget angående genomförandet föreslår befogenhet att vid behov anta delegerade akter (artikel 4) för att ändra tilldelningen av den finansiering som beviljas under 2030. Motiveringen är att utnyttjandet av tillgångar ska säkerställas i situationer där utnyttjandet av kolsektorns eller stålsektorns anslag är otillräckligt inom den planerade tidsfristen för forskningsprogrammet. Utifrån statsrådets bedömning är den föreslagna delegeringen av befogenhet adekvat och tillräckligt noggrant avgränsad.

Under behandlingen diskuterades en förlängning av finansieringsperioden. Vissa medlemsländer och berörda parter har påpekat att den strukturella förändringen av den europeiska stålsektorn och forsknings- och innovationsbehoven vid forskning i utfasning av fossila bränslen på ett tydligt sätt sträcker sig till tiden efter 2030 och att sektorns långa investerings- och innovationscykler kräver en längre förutsebarhet och en kontinuerlig finansiering. Om fondens tillgångar användes snabbt före 2030, skulle det av ovannämnda anledningar minska framtagningen av genuint nya forskningslösningar som är betydande på lång sikt samt prioritera projekt där beredningen redan har framskridit långt.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna

Den rättsliga grunden för förslaget till antagande av forskningsprogrammet är artikel 2.2 i protokoll nr 37 om de ekonomiska följderna av att EKSG-fördraget upphör att gälla och om Kol- och stålforskningsfonden, fogat till EU-fördragen. Enligt artikeln ska rådet, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet, föreskriva åtgärder med fleråriga ekonomiska riktlinjer för förvaltning av Kol- och stålforskningsfondens tillgångar och tekniska riktlinjer för fondens forskningsprogram.

Den rättsliga grunden för förslaget angående genomförandet är artikel 2.1 i protokoll nr 37. Enligt artikeln ska rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter Europaparlamentets godkännande, anta de nödvändiga bestämmelserna för genomförande av detta protokoll, inklusive grundprinciperna.

De föreslagna åtgärderna kan anses vara behövliga och proportionella för att reformen av forskningsprogrammet ska kunna genomföras, och de kan endast genomföras genom ändring av rättsakter på EU-nivå.

Därför anser statsrådet att den föreslagna rättsliga grunden för respektive förslag är adekvat och att förslaget inte står i strid med subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen.

5 Förslagets konsekvenser

Projekt som ska finansieras inom ramen för kol- och stålforskningsprogrammet väljs till alla europeiska aktörer genom öppna ansökningar. Trots att kol- och stålprogrammet har en avvikande rättslig grund, är reglerna för deltagande likadana som i Horisont Europa.

Enligt kommissionen påverkar förslaget inte EU-budgeten. Hela projektfinansieringen kommer från Kol- och stålforskningsfonden. Administrativa kostnader som täcks genom EU-budgeten kan täckas genom omfördelning inom rubriken.

Finska högskolor, forskningsinstitut och företag har utnyttjat forskningsprogrammet och varit framgångsrika i ansökningarna. Femton av de projekt som ingick i ansökningarna 2021–2025 har haft finländska deltagare, och de flesta av dessa har varit företag av olika storlek. Högskolor och forskningsinstitut har också varit representerade på bred front. Finländarna har särskilt deltagit i stålforskningsprojekt. Finansieringen av programmet anses främja kol- och stålforskning och öka informations- och kompetensunderlaget för industrin, framför allt stålindustrin, att övergå till ren energi.

Reformen av programmet bygger på en förhandsbedömning som visar att programmet under årens lopp har bidragit till betydande framsteg inom både kolsektorn och stålsektorn. Kol- och stålforskningsfonden har gett stålföretag och universitet som har deltagit i forskningsprojekt en hel del fördelar, allt från kostnadsbesparingar bland annat i användningen av energi och råvaror och förbättring av produktiviteten och hållbarheten till uppnående av en ny marknadsandel genom utveckling av innovativa stålprodukter. De stålprojekt som Kol- och stålforskningsfonden har finansierat har i sin tur främjat hälsan och säkerheten i gruvarbetet och minskat miljökonsekvenserna av de åtgärder som har genomförts efter att gruvverksamheten lades ner.

Kol- och stålforskningsfondens forskningsprogram är totalt sett ett betydande industriellt forskningsprogram som skiljer sig från vanliga nationella forskningsprogram. Programmet har utformats så att det stöder gränsöverskridande samarbete och möjliggör ett nära samarbete mellan industrin och forskningssamhället för att främja industridriven forskning. Programmet har även en betydande social dimension, framför allt i kolområden, till exempel genom att det stöder omskolning och omplacering av anställda.

En viktig slutsats av bedömningen är att det, för att göra Kol- och stålforskningsfonden mer attraktiv och effektiv, behövs en riktad reform som påskyndar forsknings- och innovationsfinansieringen och stöder hela värdekedjan på olika tekniska mognadsnivåer (TRL-nivåer). Den breda TRL-omfattningen och de årliga ansökningsomgångarna, som bör bevaras, betraktas som programmets styrkor. En höjning av de samfinansierade bidragen bedöms vara en viktig metod att särskilt locka stora innovationsprojekt som har nått en hög mognadsgrad och som har en central roll när det gäller utfasningen av fossila bränslen inom stålsektorn.

Bedömningen rekommenderar att de återstående tillgångarna används på ett flexibelt sätt genom två tvååriga arbetsprogram som ska ha två ansökningsfrister per år och möjlighet att finansiera både årliga ansökningar och så kallade *Big Ticket*-projekt i större skala. Fondens ändamålsenlighet bör även stärkas genom beaktande av projekt med dubbla användningsändamål, genom en mer flexibel tilldelning av tillgångar mellan kolsektorn och stålsektorn på arbetsprogramnivå och genom en aktiv inkludering. Ett mer intensivt samarbete mellan kommissionen, genomförandeorganet, medlemsstaterna och regionala aktörer anses vara en förutsättning för att reformen av Kol- och stålforskningsfonden på ett effektivt sätt även ska stödja övergången till andra EU-finansieringsinstrument och tillgodose forsknings- och innovationsbehoven inom industrin på lång sikt.

Förslaget har inga konsekvenser för den nationella lagstiftningen.

6 Förslagets förhållande till grundlagen samt till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Enligt statsrådets bedömning står förslaget inte i strid med Finlands grundlag och inte heller med de grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter som är bindande för Finland.

7 Ålands behörighet

Förslaget har ingen direkt inverkan på Ålands ställning. Landskapet Åland ansvarar för genomförande av Europeiska unionens rättsakter till den del ärendet omfattas av dess behörighet. Bestämmelser om fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet finns i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Bestämmelser om landskapets lagstiftningsbehörighet finns i 18 § och bestämmelser om rikets lagstiftningsbehörighet i 27 § och 29 §.

Landskapet Åland har inte lagstiftningsbehörighet i fråga om Kol- och stålforskningsfonden.

8 Behandlingen av förslaget i Europeiska unionens institutioner

Översynen av förslagen inleddes i rådets arbetsgrupp för forskning den 8 januari 2026. Dessutom ordnades en diskussion om förslagen i de finansiella rådgivarnas arbetsgrupp den 27 januari 2026. Ordföranden vill få en allmän riktlinje av rådet (konkurrenskraft) den 27 februari.

I Europaparlamentet är det ITRE (industrifrågor, transporter, forskning och energi) som ansvarar för behandlingen. Parlamentets rapportör är ännu inte känd.

9 Den nationella behandlingen av förslaget

Utkastet till promemoria om förslagen till beslut behandlades i ett skriftligt förfarande i sektionen Forskning och innovation (EU20) den 29 och den 30 januari 2026.

10 Statsrådets ståndpunkt

Enligt statsrådet är det bra att Europeiska unionen satsar på att stödja reformen av den europeiska kol- och stålindustrin mot utfasning av fossila bränslen och på att stärka Europas framtida konkurrenskraft inom de aktuella sektorerna. Därför stöder statsrådet fortsättningen och reformen av forskningsprogrammet.

Statsrådet stöder harmoniseringen av finansieringsreglerna med andra EU-program, särskilt Horisont Europa, och på ett mer generellt plan förenklingen av fonden med tanke på mottagarna av bidrag.

Statsrådet vill ägna uppmärksamhet åt sektorns långa investerings- och innovationscykler. Med beaktande av dem anser statsrådet att förlängningen av programperioden till 2034 och periodiseringen av de användbara tillgångarna för den perioden skulle kunna möjliggöra en mer realistisk projektplanering och förbättra finansieringens genomslag.

Statsrådet förhåller sig positivt till stödet för tillämpningar med dubbla användningsändamål och för försvarstillämpningar.